

DM/KM

เรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) เบื้องต้น

27 ตุลาคม 2568

การทำวิจัยเอกสาร เป็นการวิจัยประเภทหนึ่งของสายวิชาสาขาสังคมศาสตร์ (Social Research) ซึ่งสามารถจัดเข้าหมวดหมู่ได้ทั้งการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ที่ใช้การแบ่งประเภทการวิจัยโดยวิธีคำนวณจำนวนหรือคำนวณปริมาณตามขนาดประชากร (Quantities research) ในการแสวงหาคำตอบของการวิจัย และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) ที่เน้นกลุ่มให้ข้อมูลในการวิจัยที่น้อยกว่า แต่มีการเพิ่มความน่าเชื่อถือและความน่าสนใจของปัญหาการวิจัยในด้านอื่นแทน เช่น อาจเป็นปัญหาที่มีกลุ่มประชากรมีส่วนเกี่ยวข้องน้อย แต่มีความน่าสนใจและความยากในการศึกษาค่อนข้างมากกล่าวคือมักพบได้จาก การศึกษาในกรณีศึกษา (Case study) ในสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งมีการศึกษาในรายประเด็นที่มีความเฉพาะซึ่งต้องอาศัยทฤษฎี ประสบการณ์ใดๆ การจัดการความรู้ และการจัดกระบวนการกลุ่มเพื่อหาคำตอบของประเด็นปัญหา และทักษะต่างๆที่ต้องมี เช่น การประสานงาน หากต้องเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งโดยส่วนใหญ่หรือโดยมากมักใช้การรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ แทนการใช้แบบสอบถาม (Indebt interview) จากบุคคลที่ต้องการศึกษา หรือวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) เพื่อรวบรวมประเด็นใดๆในปัญหาการวิจัย และการออกแบบขั้นตอนในการประยุกต์การทำวิจัยต่างๆ ที่อาจจะแตกต่างจากการทำวิจัยเชิงปริมาณค่อนข้างมาก เป็นต้น การวิจัยเชิงเอกสารมีลักษณะโดยทั่วไป คือ

- I. เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งเน้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบันว่ามีสภาพความเป็นจริงอย่างไร ซึ่งสามารถทำได้หลายลักษณะแต่ต้องสามารถตอบคำถามว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร
- II. อาจมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยเทียบเคียงได้จากงานวิจัยเชิงสำรวจนั้น มีการกำหนดจำนวนในการตอบแบบสอบถามจากการคำนวณขนาดใดๆของประชากร ในงานวิจัยเชิงเอกสารก็ต้องทำเช่นกัน คือ มีการกำหนดจำนวนเอกสารในการรวบรวมมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งอาจกำหนดโดยวัดจากความน่าเชื่อถือ และความเกี่ยวข้องในด้านความตรงของเนื้อหาในเอกสารจากทุกแหล่งที่มีความเกี่ยวข้องในงานวิจัยของประเด็นปัญหานั้นๆ เป็นต้น
- III. เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality research) เพราะมุ่งศึกษาในด้านการให้ความหมาย ความจริงของเหตุการณ์ การเป็นตัวแทนของข้อมูลในเอกสาร และความถูกต้องน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญในการวิจัยเชิงเอกสาร อันจะสามารถทำให้ตอบคำถามได้ว่าสภาพการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร ที่ตรงตามความเป็นจริง และถูกต้อง รวมทั้งน่าเชื่อถือในการนำไปใช้เพื่อเป็นข้อเสนอแนะในศาสตร์การแก้ปัญหาใดๆ ที่สนใจทำการศึกษา

- IV. หากมีการเก็บรวบรวมข้อมูลหรือใช้กระบวนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ หรือวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ อาจเรียกได้ว่าเป็นการวิจัยผสม (Mix Method)

ความตรง (Validity) ของการวิจัยเชิงเอกสาร วัดได้จาก

- ความจริง (Authenticity)
- ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility)
- การเป็นตัวแทน (Representative)
- ความหมาย (Meaning)

ประโยชน์ของการวิจัยเชิงเอกสาร

- I. สามารถนำการวิจัยเอกสารมาใช้ในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงต่างๆ ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่มาเพิ่มเติม
- II. สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อหาจุดบกพร่อง หรือสิ่งที่ควรปรับปรุง เช่น การวิเคราะห์เพื่อให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายหรือข้อแนะนำโครงการต่างๆ
- III. สามารถใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับความคิด ทัศนคติและค่านิยมของบุคคล ซึ่งอาจปรากฏในรูปแบบของคำสัมภาษณ์ ความคิดเห็น ความเชื่อ แนวคิดของบุคคลสำคัญ
- IV. ทำให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มที่จากข้อมูลในการวิจัยเอกสาร เนื่องจากนำข้อมูลจำนวนหนึ่งมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในช่วงเวลาหนึ่งจะทำให้เห็นแนวโน้มหรือความนิยมในบางเรื่อง บางประเด็น

สรุป

การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เป็นการวิจัยในสาขาสังคมศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยสามารถใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร รายงาน หรือสื่อต่างๆ แล้วเสนอผลการศึกษาในเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้ โดยต้องคำนึงถึงความตรงของการวิจัย เนื่องจากการวิจัยเอกสารมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ซึ่งหากผู้วิจัยต้องการผลการวิจัยที่นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างน่าเชื่อถือ อาจใช้วิธีการแบบผสมวิธี (Mix Method)

ข้อมูลเพิ่มเติม

อ.อาภา วรณฉวี, “การวิจัยเอกสาร (Documentary Research),” มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,

13 สิงหาคม 2564, สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2568 จาก <https://bsru.net/การวิจัยเอกสาร-documentary-research/>

นายวุฒินันต์ กลิ่นสุคนธ์
นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ
กลุ่มขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และพัฒนากำลังคน

การพัฒนาความรู้และสมรรถนะในการทำงานของบุคลากรในหน่วยงาน

วีรยุทธ พรพจน์ธนาศ, “หลาภมิตีในการจำแนกประเภทการวิจัย:มุมมองเชิงวิชาการ,”วารสารรามคำแหง

ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์ ๑ระรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568),

สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2568 จาก <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/RJPA/article/view/1339/916>